

Potrebuje tranzitné ambulancie aj na Slovensku?

Toho, čo potrebujeme v našom zdravotníctve je nespočetne veľa. Napriek všeobecnému skepticizmu k deklarovanej prioritě zdravotnej starostlivosti otvorím ďalšiu „potrebnú“ otázku, ktorá sa bytostne dotýka pediatrie a všetkých nás v odborných či klinických ambulanciách. Kam poslať chronicky choré dieťa, s ktorým sme roky spoločne prekonávali zložité medicínske situácie a teraz sa ocitlo na prahu dospelosti? K zamysleniu ma inšpiroval prípad 21-ročného mladíka po opakovaných operáciách vrodenej chyby uropoetického traktu, ktorý bezprizorne „blúdil“ po nefrologických ambulanciách v pokročilom štádiu renálneho zlyhania. Ako a kde má hľadať pediater zavalený množstvom administratívnych povinností skúseného špecialistu pre dospelých, aby sa mladý pacient neustratil z odborného medicínskeho dohľadu? Sú na to nejaké strategické „návody“? Riešenie v zahraničí už majú vymyslené a v praxi aj úspešne overené. V krajinách s vyspelým zdravotníctvom funguje tzv. „tranzitný“ program, ktorý zabezpečuje kontinuitu pri prechode adolescentných pacientov s chronickými medicínskymi problémami do „rúk“ dospelých špecialistov.

Potreba zriadiť „tranzitné“ ambulancie vystala priamo z klinickej praxe ako dôsledok pokroku pediatrickej starostlivosti. Vďaka výtobytkom a úspechom modernej pediatrie sa čoraz viac detí so závažnými chorobami dožíva v dobrej kondícii ranej dospelosti. Mnohé deti s komplexnými zdravotnými problémami ako sú závažné vrodene vývojové chyby, spina bifida, zriedkavé dedičné ešte nediagnostikované metabolické poruchy, onkologické ochorenia či transplantácie orgánov, by sa pred niekoľkými rokmi nedožili dospelosti a dnes vďaka medicínskym inováciám prežívajú dlhšie ako 20 rokov. No obdobie ranej dospelosti je veľmi zraniteľné pre pacientov, ich rodičov a tiež pre zdravotníkov. Štatistické analýzy z mnohých krajín alarmujú, že prechod z pediatrie do dospelosti je kritické obdobie spojené s vysokým rizikom zhoršenia zdravotného stavu a úmrtnosťou polymorbidných mladých pacientov. Len mizivému percentu sa dostáva adekvátna podpora a pomoc pri prechádzaní do starostlivosti dospelých. Mnohí mladí jedinci s chronickými medicínskymi problémami sa v období tranzitu strácajú z dispenzárneho sledovania, pretože absentuje kontinuita s dospelou zdravotnou starostlivosťou. Ani všeobecní lekári a internistickí špecialisti nie sú dostatočne pripravení k prevzatíu týchto pacientov, nemajú potrebné informácie, klinické skúsenosti, či znalosti o danej chorobe. A na druhej strane, chorý adolescent je často „zaskočený“ odlišným prístupom a nie je pripravený prevziať osobnú zodpovednosť za svoje zdravie. Lebo pediatrická verzus internistická starostlivosť reprezentujú dve rozdielne medicínske „kultúry.“ Pediatrická starostlivosť sa výrazne orientuje na rodinu, prispôsobuje sa individuálne veku a mentálnemu vývoju dieťaťa, využíva multidisciplinárnu tímovú spoluprácu a najmä rozhodovanie za diagnostické vyšetrenia či liečbu chorého dieťaťa preberá rodič. „Dospelácka“ starostlivosť je cielená priamo na samotných pacientov, vyžaduje autonómiu, ich nezávislosť a samostatnosť. Všetky tieto faktory hrajú dôležitú úlohu pri znížení počtu lekárskeho kontrol po prestupe pacienta do dispenzárnej dospelosti starostlivosti.

Úspešný tranzit je viac ako bežná medicínska starostlivosť. Cieľom tranzitného procesu je plynulý prechod pacienta z detského na dospelé pracovisko, ktorý minimalizuje zhoršenie celkového zdravotného stavu adolescenta. Na úspešný proces tranzitu je nevyhnutná včasná (optimálne po 15. roku) príprava pacienta v špecializovanej pediatrickej ambulancii s následnou dispenzarizáciou v špecializovanej tranzitnej ambulancii na dospelom pracovisku.

V praxi sa čoraz častejšie ozývajú hlasy volajúce po potrebe budovať systém tranzitu aj u nás. Pre príklad koordinovaného tranzitu nemusíme chodiť do ďalekého zámoria, ale stačí sa pozrieť do susedného Česka, kde už niekoľko rokov úspešne beží koncept tranzitu.

Je na nás pediatrov, aby sme aktívne apelovali na odborné a verejné inštitúcie, ktoré majú právomoci implementovať systém tranzitných ambulancií u nás.

Lebo investícia do zdravia mladej generácie musí byť prioritou každej vyspelej krajiny!

Ludmila Podracká